

Besluit van het college van afgevaardigden van [PM] 2022 houdende de wijziging van de Verordening op de advocatuur in verband met een aanpassing van de regels omtrent geheimhoudernummers (Wijzigingsverordening geheimhoudernummers DJI/AIVD/MIVD)

Vo-18, nr. 3

Memorie van toelichting

Memorie van toelichting

I. Algemeen

De systemen van nummerherkenning beogen het vertrouwelijk contact tussen advocaten en hun cliënten te waarborgen in het belang van de goede uitoefening van de praktijk en de waarborging van de kernwaarden van de advocaat, met name de vertrouwelijkheid en geheimhouding.

De Nederlandse orde van advocaten verzamelt geheimhoudernummers op basis van de grondslag in de Verordening op de advocatuur (zie artikel 6.6 van de Voda). Die geheimhoudernummers worden in één platform door advocaten ingevoerd, namelijk via MijnOrde. Geheimhoudernummers worden verzameld ten behoeve van het systeem van nummerherkenning bij de Nationale Politie en ten behoeve van het systeem van nummerherkenning bij de Dienst Justitiële Dienstverlening (hierna 'DJI'). Met systemen van nummerherkenning wordt bedoeld op deze systemen. Doordat deze instanties weten dat het advocatencommunicatie betreft kunnen maatregelen worden genomen tegen onbevoegd en onrechtmatig uitluisteren van opnames.

Dit besluit brengt een wijziging aan in de regelgeving van de registratie en verstrekking van de geheimhoudernummers.

Deze verordening brengt geen wijzigingen aan in het bestaande systeem bij de Nationale Politie maar wel in het systeem bij DJI. DJI ontvangt voortaan dezelfde volledige lijst geheimhoudernummers als de Nationale Politie, en niet langer slechts die geheimhoudernummers waarvan de advocaat had aangemerkt dat deze ook aan DJI mogen worden verstrekt. Daarnaast wordt een nieuw systeem van nummerherkenning ingevoerd bij de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (hierna 'AIVD/MIVD'). De AIVD/MIVD ontvangt daartoe dezelfde volledige lijst geheimhoudernummers.

Aanleiding

Systeem van nummerherkenning DJI

Nadat in 2011 een verplicht systeem van nummerherkenning bij de National Politie was ingevoerd is niet lang daarna een vrijwillig systeem van nummerherkenning voor DJI ontwikkeld. Voor deze vrijwilligheid is destijds gekozen omdat niet alle advocaten cliënten hebben die in penitentiaire inrichtingen verblijven. Bij DJI worden alle gesprekken die een gedetineerde voert vanuit een inrichting van DJI opgenomen. Alleen bij gesprekken naar een geheimhoudernummer wordt

opname vóór totstandkoming van het gesprek verhinderd. Er kan dan ook niet real-time meegeluisterd worden.

Nadat eind 2018 was gebleken dat een telefoongesprek tussen een advocaat en een cliënt in een penitentiaire inrichting was opgenomen is een onafhankelijk commissie ('de commissie TvJ') ingesteld om de werking van het systeem te onderzoeken. Deze commissie heeft in 2019 haar bevindingen gepresenteerd.¹ Een van de belangrijkste aanbevelingen van de commissie was om te zorgen voor een volledige en correcte nummerlijst. Geconstateerd werd dat, ook nadat programmeerfouten waren hersteld, nog steeds gesprekken met advocaten werden opgenomen. Volgens de commissie werd dit zeer waarschijnlijk veroorzaakt omdat de NOvA-lijst niet honderd procent dekkend is. Om die reden ligt het voor de hand om de lijst die gebruikt wordt voor het systeem van nummerherkenning bij de Nationale Politie ook te gebruiken bij DJI. Eigen onderzoek van de NOvA bevestigde dat de vrijwilligheid van het systeem voor problemen heeft gezorgd (onvolledige en onzorgvuldige registratie van nummers door advocaten). Daarnaast is gebleken dat advocaten die het betreft, ondanks herhaalde oproepen daartoe, hun nummers niet óók voor DJI registreerden.

Noodzakelijkheid, proportionaliteit en subsidiariteit (DJI)

Het is in een rechtsstaat van wezenlijk belang dat cliënten in vertrouwen alles in volle openhartigheid kunnen wisselen met hun advocaat. De positie van vertrouwenspersoon ligt aan de basis van de relatie tussen de advocaat en zijn cliënt. Alleen dan kan een advocaat alle mogelijkheden en risico's in een zaak naar behoren inventariseren en wegen, en kan hij weloverwogen beslissen over de aanpak van een zaak of de in te nemen procespositie. Zonder vertrouwelijkheid zou adequate rechtshulpverlening en een goede rechtsbedeling in het gedrang kunnen komen.²

De vertrouwelijkheid kan worden belemmerd indien instanties zonder gerechtelijke machtiging die doorbreking rechtvaardigt telefoongesprekken kunnen afluisteren of opnames daarvan kunnen verwerken. Om die reden is het noodzakelijk dat advocaten hun geheimhoudernummers registreren, zodat voor de instanties duidelijk is dat het hier een geheimhoudergesprek betreft. Indien dit duidelijk is moeten die instanties waarborgen dat ofwel geheimhoudergesprekken niet worden afgeluisterd of verwerkt, ofwel zij een rechtelijke machtiging verkrijgen.

De beoordeling van proportionaliteit is veelal een afweging tussen individuele belangen en de publieke belangen die zijn gediend met de waarborging van de vertrouwelijkheid. De ernst en de gevolgen van een onbevoegd en onrechtmatig uitluisteren van geheimhoudergesprekken rechtvaardigt een systeem waarbij alle geheimhoudernummers worden verwerkt. Een vrijwillig systeem is foutgevoelig en onvolledig gebleken. Met een systeem waarin de door alle advocaten opgegeven geheimhoudernummers geheel worden verwerkt naar DJI zal de volledigheid van de lijst aanzienlijk verbeteren. Deze stap is nodig om de vertrouwelijkheid van gesprekken die worden gevoerd vanuit de PI beter te kunnen waarborgen.

Niet alle advocaten hebben gedetineerde cliënten. Vanwege het te beschermen belang, de vertrouwelijkheid van communicatie tussen advocaten en hun cliënten in algemene zin, wordt het proportioneel geacht om de nummers van alle advocaten aan DJI te verstrekken. De

¹ [Onderzoeksrapport Commissie "Telefonie voor Justitiabelen" \(TvJ\) | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

² Kamerstukken II, 2009/10, 32 382, nr. 3, p. 11.

privacyschending voor advocaten is gering; het effect van het doorgeven van alle nummers is groot. Doordat de kans op fouten aanzienlijk afneemt kan de vertrouwelijkheid in algemene zin beter worden gewaarborgd.

Ten aanzien van subsidiariteit (elke beperkende maatregel moet geschikt zijn om het doel te bereiken en er dient geen minder vergaande maatregel mogelijk te zijn waarmee hetzelfde doel bereikt kan worden) wordt opgemerkt dat het bekend maken van geheimhoudernummers aan instanties het beoogde doel kan bereiken. Zonder dit systeem is immers niet voorafgaand of achteraf duidelijk welke gesprekken geheimhoudergesprekken zijn. Een andere wijze om dit beoogde doel te realiseren, zoals bijvoorbeeld vrijwilligheid, voorafgaande melding of bezwaar achteraf, is niet effectief (gebleken).

Systeem van nummerherkenning AIVD/MIVD

Door de AIVD/MIVD is een nieuw systeem van nummerherkenning opgezet om te zorgen dat opgenomen geheimhoudergesprekken binnen een afzienbare termijn automatisch worden vernietigd en terstond om rechtelijke toestemming wordt verzocht indien verwerking van gegevens uit geheimhoudergesprekken noodzakelijk wordt geacht. Voor een goede werking van dit systeem is aansluiting op de bestaande lijst met geheimhoudernummers van de NOVA noodzakelijk.

Anders dan in de wettelijke regelingen in het Wetboek van Strafrecht, zijn de AIVD/MIVD bevoegd tot het uitluisteren van geheimhoudergesprekken, indien de cliënt van de advocaat als 'target' is bestempeld door de AIVD/MIVD. Artikel 27 van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 (hierna 'Wiv 2017') bepaalt de daarbij in acht te nemen regels door de AIVD/MIVD. Het artikel ziet op de inzet van een bijzondere bevoegdheid door de AIVD/MIVD jegens een cliënt van een advocaat. Indien de AIVD/MIVD gegevens die betrekking hebben op de vertrouwelijke communicatie van de 'target' met zijn advocaat wil verwerken, is daarvoor rechtelijke toestemming nodig. In de situatie waarbij de advocaat zelf target is en de AIVD/MIVD bijzondere bevoegdheden jegens de advocaat wenst in te zetten is artikel 30, derde lid, van de Wiv 2017 van toepassing. Daarvoor is voorafgaande rechtelijke toestemming nodig en daarop ziet het systeem van nummerherkenning niet.

Het systeem van nummerherkenning is ter beperking van de bewaartermijn van artikel 27, eerste lid, van de Wiv 2017 en ter verdere verzekering van de naleving van artikel 27, tweede lid, van de Wiv. Het systeem van nummerherkenning, stelt de AIVD/MIVD in staat na te gaan of een telefoongesprek dat wordt getapt van een target van de AIVD/MIVD wordt gevoerd met een advocaat, zodat daarop terstond de benodigde actie kan worden ondernomen. Als een gesprek als zodanig wordt herkend, wordt dit gesprek automatisch gemarkeerd als behorend bij een geheimhouder. Na herkenning wordt terstond, tenzij gegronde redenen rechtvaardigen dat dit niet direct mogelijk is, het gesprek uitgeluisterd ter vaststelling of verdere gegevensverwerking van vertrouwelijke communicatie noodzakelijk is voor het onderzoek van de AIVD/MIVD.

Indien na herkenning gegronde redenen rechtvaardigen dat een gesprek niet terstond kan worden uitgeluisterd, dient dit binnen tien dagen te geschieden. Zodra binnen die termijn geoordeeld wordt dat verdere gegevensverwerking niet noodzakelijk is, wordt de inhoud van het gesprek terstond vernietigd. Na tien dagen wordt de inhoud van het gesprek automatisch vernietigd, ook als geen beoordeling van de inhoud van het gesprek om welke reden dan ook heeft kunnen plaatsvinden.

Indien wordt geoordeeld dat verdere gegevensverwerking noodzakelijk is voor het onderzoek, zal de AIVD/MIVD onverwijld na beoordeling daarvan de rechtbank Den Haag om toestemming verzoeken. Zolang geen toestemming is verleend, vindt geen verdere gegevensverwerking plaats en zal geen verdere kennis worden genomen van het gesprek.

Noodzaak, subsidiariteit en proportionaliteit (AIVD/MIVD)

Dat geheimhoudergesprekken door de AIVD/MIVD worden af- en uitgeluisterd kan niet worden voorkomen gelet op de aan de AIVD/MIVD toegekend wettelijke bevoegdheden. Door de invoering van het systeem van nummerherkenning wordt voorkomen dat vertrouwelijke communicatie onnodig lang bewaard wordt (de wettelijke periode van een jaar wordt teruggebracht tot maximaal tien dagen) en de schending van de vertrouwelijkheid zo beperkt mogelijk gehouden. Een andere mogelijkheid om dit te realiseren is er niet, daarmee voldoet de gegevensverwerking aan de eis van subsidiariteit.

Omdat advocaten al bekend zijn met het systeem van nummerherkenning bij de Nationale Politie en voor het systeem van nummerherkenning bij de AIVD/MIVD gebruik wordt gemaakt van dezelfde reeds geregistreerde geheimhouders, hoeven advocaten geen aanpassingen te doen voor dit nieuwe systeem van nummerherkenning aan hun praktijkvoering. Wat de omvang is van de inzet van de bijzondere bevoegdheden jegens cliënten van advocaten is niet bekend. Daarover wordt geen informatie verschaft door de AIVD/MIVD vanwege de nationale veiligheid. Omdat strikt genomen alle advocaten hierdoor kunnen worden geraakt, voldoet de gegevensverwerking ook aan de eis van proportionaliteit.

Verwerking geheimhoudernummers (DJI en AIVD/MIVD)

De verwerking van de geheimhoudernummers voor zowel DJI als AIVD/MIVD vindt na wijziging van de Verordening op de advocatuur op eenzelfde wijze plaats als de verwerking ten behoeve van het systeem van nummerherkenning bij de Nationale Politie. Er is sprake van geheel of gedeeltelijke geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens. De Nederlandse orde van advocaten (algemeen secretaris) is de verwerkingsverantwoordelijke, bedoeld in artikel 4, aanhef onder 7, van de Algemene verordening gegevensverwerking (hierna "AVG"). De instanties zijn de verwerkers, bedoeld in artikel 4, aanhef onder 7, van de AVG, van de persoonsgegevens. Met die instanties zijn schriftelijke afspraken gemaakt in het kader van de AVG, waarin de doelbinding en de waarborging tegen verder verwerken van persoonsgegevens zijn vastgelegd.

Grondslag voor verwerking AVG (DJI en AIVD/MIVD)

De gegevensverwerking is noodzakelijk voor het belang om bij te dragen aan de bescherming van de kernwaarde vertrouwelijkheid. Bij DJI door het waarborgen van de vertrouwelijkheid, bij de AIVD/MIVD door de beperking van de inbreuk op de vertrouwelijkheid.

Omdat het gaat om de registratie van zakelijke nummers in een beveiligde omgeving maakt de gegevensverwerking een geringe inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de advocaat. Deze inbreuk weegt minder zwaar dan het belang dat de gegevensverwerking dient, namelijk het waarborgen van de vertrouwelijkheid van de geheimhoudercommunicatie.

Wijzigingen in de regelgeving

In het voorstel zijn wijzigingen opgenomen voor het bestaande systeem van nummerherkenning van DJI. Het eerdere vrijwillige systeem van DJI wordt gewijzigd in een verplicht systeem. Voor het systeem van nummerherkenning van de AIVD en de MIVD wordt een nieuw systeem gecreëerd.

De wijzigingen van de Verordening zijn, met vergelijk met de huidige tekst, als volgt.

(A) Artikel 6.6 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
<p>Artikel 6.6. Doel registratie De secretaris van de algemene raad registreert geheimhoudernummers met het oog op de verstrekking ervan aan <i>derden</i> ter waarborging van de vertrouwelijkheid van de communicatie tussen advocaat en cliënt.</p>	<p>Artikel 6.6. Doel registratie De secretaris van de algemene raad registreert geheimhoudernummers met het oog op de verstrekking ervan aan de in de artikelen 6.7 en 6.8 bedoelde partijen ter waarborging van de vertrouwelijkheid van de communicatie tussen advocaat en cliënt.</p>

(B) Artikel 6.7 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
<p>Artikel 6.7. Verstrekking aan <u>centrale opsporingsinstanties</u> <u>1.</u> De secretaris van de algemene raad kan <i>aan bij opsporing betrokken partijen</i> geheimhoudernummers verstrekken voor het in artikel 6.6 genoemde doel. <u>2.</u> De Nederlandse orde van advocaten sluit daartoe, gehoord het college van afgevaardigden, met de <i>bij opsporing betrokken</i> partijen een overeenkomst.</p>	<p>Artikel 6.7. Verstrekking aan <u>instanties</u> 1. De secretaris van de algemene raad kan geheimhoudernummers verstrekken met het oog op het in artikel 6.6 genoemde doel aan: a. organisaties belast met de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten; b. de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst; c. de Dienst Justitiële Inrichtingen. 2. De Nederlandse orde van advocaten sluit daartoe, gehoord het college van afgevaardigden, met de in het eerste lid bedoelde partijen een overeenkomst.</p>

(C) Artikel 6.8 wordt als volgt gewijzigd:

Bestaande tekst	Nieuwe tekst
<p>Artikel 6.8. Verstrekken aan derden 1. De secretaris van de algemene raad kan op verzoek van een advocaat zijn geheimhoudernummers aan anderen dan <i>bij opsporing betrokken</i> partijen verstrekken voor het in artikel 6.6 genoemde doel. 2. De Nederlandse orde van advocaten sluit daartoe, gehoord het college van</p>	<p>Artikel 6.8. Verstrekken aan derden 1. De secretaris van de algemene raad kan op verzoek van een advocaat zijn geheimhoudernummers aan anderen dan de in artikel 6.7, eerste lid, bedoelde partijen verstrekken met het oog op het in artikel 6.6 genoemde doel.</p>

afgevaardigden, met deze anderen een overeenkomst.

2. De Nederlandse orde van advocaten sluit daartoe, gehoord het college van afgevaardigden, met deze anderen een overeenkomst.

Administratieve lasten

De verstrekking van het bestand met versleutelde nummers ten behoeve van het systeem van nummerherkenning bij DJI vindt nu op vergelijkbare wijze plaats als bij de Nationale Politie. Ook voor het nieuwe systeem van nummerherkenning bij de AIVD/MIVD vindt de verstrekking van de nummers op eenzelfde wijze plaats als bij de Nationale Politie. Dit heeft geen extra belasting voor de advocatuur tot gevolg.

Adviezen

De algemene raad heeft adviezen ingewonnen bij de raad van advies en de adviescommissie regelgeving op grond van de Advocatenwet en Verordening op de advocatuur. Daarnaast is de dekens verzocht een toezicht- en handhaafbaarheidstoets uit te voeren. De adviezen waren als volgt.

Raad van advies

De raad van advies heeft in zijn vergadering van 29 juni 2022 positief geadviseerd over de Wijzigingsverordening geheimhoudernummers DJI/AIVD/MIVD en afgezien van schriftelijke advisering.

Adviescommissie regelgeving

De adviescommissie regelgeving heeft op 20 juli 2022 schriftelijk gereageerd over de Wijzigingsverordening geheimhoudernummers DJI/AIVD/MIVD en afgezien van schriftelijke advisering.

Toezicht- en handhavingstoets

De dekens is gevraagd om een toezicht- en handhavingstoets uit te voeren. De dekens hebben op 29 augustus 2022 schriftelijk aangegeven geen opmerkingen te hebben omdat de voorgestelde wijzigingen voor de handhaving niet of nauwelijks gevolgen hebben.

Tijdspanne

Het voornemen is de Wijzigingsverordening geheimhoudernummers DJI/AIVD/MIVD in werking te laten treden met ingang van 1 januari 2023.

Interne en externe communicatie

Na vaststelling wordt de Wijzigingsverordening gepubliceerd in de Staatscourant. Voorts wordt hieraan aandacht gegeven in de Orde-nieuwsbrief en op de website van de Nederlandse orde van advocaten.

Richting de advocatuur wordt gecommuniceerd dat de opgegeven nummers behalve aan de Nationale Politie ook aan DJI en de AIVD/MIVD worden doorgegeven.

II. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

Wijzig de Verordening op de advocatuur.

Onderdeel A (artikel 6.6)

Met de wijziging van artikel 6.6 is verduidelijkt dat verstrekking van geheimhoudernummers door de secretaris van de algemene raad uitsluitend is toegestaan op grond van de (voorgestelde) artikelen 6.7 en 6.8 van de Voda.

Nieuwe tekst toelichting

Artikel 6.6

De registratie van telefoon- en faxnummers vindt plaats om te voorkomen dat deze nummers worden getapt of afgeluisterd, dan wel ter bevordering dat geheimhoudergesprekken automatisch worden vernietigd. Dit artikel bepaalt het doel en daarmee de beperkingen aan de verstrekking van de op grond van deze afdeling verkregen gegevens.

De nummers worden verzameld ten behoeve van drie systemen van nummerherkenning, een systeem van de Nationale Politie, de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD/MIVD) en van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) (artikel 6.7). Het bestand met alle opgegeven telefoon- en faxnummers mag niet voor andere doeleinden worden gebruikt dan voor de systemen van nummerherkenning of vergelijkbare systemen die een betere waarborg bieden voor de vertrouwelijkheid van de communicatie.

Onderdeel B (artikel 6.7)

Het huidige artikel 6.7, eerste lid, biedt (reeds) een grondslag voor verstrekking van geheimhoudernummers aan de National Politie en het openbaar ministerie. Het nieuwe onderdeel a brengt hierin geen verandering, maar is slechts geherformuleerd.

Met het nieuwe onderdeel b wordt de grondslag gecreëerd voor verstrekking aan de AIVD en de MIVD. Hierop is in het algemeen deel van deze toelichting een toelichting gegeven.

Met het onderdeel c wordt de grondslag voor verstrekking aan de Dienst Justitiële Inrichtingen gecreëerd. Het eerdere systeem, waarbij op verzoek van de advocaat geheimhoudernummers werden verstrekt aan de DJI, wordt gewijzigd in een systeem waarbij geheimhoudernummers van alle advocaten door de algemeen secretaris worden verstrekt. In het algemene deel van de toelichting wordt ingegaan op de aanleiding daarvoor.

Nieuwe tekst toelichting

Artikel 6.7

Werking systeem Nationale Politie (lid 1 sub a)

De Nationale Politie en het OM hebben een systeem van nummerherkenning opgezet om te voorkomen dat vertrouwelijke communicatie van een advocaat wordt afgeluisterd of uitgeluisterd. De wijze waarop de Nationale Politie en het OM dienen om te gaan met als 'bijvangst' opgenomen geheimhoudergesprekken is wettelijk geregeld in art. 126aa, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering en het daarop gebaseerde Besluit bewaren en vernietigen

niet-gevoegde stukken. Het College van procureurs-generaal heeft nadere regels gesteld in de Instructie vernietiging geïntercepteerde gesprekken met geheimhouders (2002I003). Het genoemde besluit en de Instructie zijn aangepast in verband met het systeem van nummerherkenning.

Door het systeem van nummerherkenning kan op een geautomatiseerde manier worden voldaan aan de wettelijke verplichtingen inzake geheimhoudergesprekken. Het systeem houdt in dat de secretaris van de algemene raad dagelijks zorgt voor een volledige aanlevering van actuele telefoon- en faxnummers van advocaten aan de Nationale Politie. Deze voert deze nummers in een filter in. Het filter is geplaatst op een aparte server die alleen voor dit doel wordt gebruikt. Bij een tap worden de verkeersgegevens van een gesprek (nummers, tijdstip e.d.) en het gesprek zelf (de spraak) gescheiden ontvangen. De verkeersgegevens van alle te tappen gesprekken worden automatisch langs het filter geleid. Het filter toetst de nummers waar degene die wordt getapt mee belt aan de geheimhoudernummers. Als communicatie met een geheimhoudernummer wordt herkend, wordt de opname aan het einde van het gesprek vernietigd. Het tapsysteem knipt een opname automatisch op en schrijft de delen gecodeerd op verschillende locaties weg. Wanneer een opname wordt vernietigd worden de opgeknipte delen van die opname overgeschreven met nieuwe gesprekken. Een gesprek is noch tijdens het gesprek, noch tijdens het wegschrijven toegankelijk voor politie of justitie. De opname van geheimhoudercommunicatie wordt dus niet doorgeleid naar het betrokken plaatselijke onderzoeksteam van de politie. Er vindt geen inhoudelijke beoordeling van de gesprekken plaats door de officier van justitie. De verkeersgegevens blijven wel beschikbaar voor de opsporingsdiensten. Daaraan kunnen zij onder meer zien of er gesprekken met geheimhoudernummers zijn geweest die niet zijn opgenomen. Advocaten kunnen dit via het betrokken bijzondere opsporingsbevoegdheden-dossier eveneens zien. Nummerherkenning werkt ook bij taps die op basis van buitenlandse verzoeken om rechtshulp worden gezet.

Het systeem van nummerherkenning laat onverlet dat voor de Nationale Politie en het OM de wettelijke plicht tot vernietiging van geheimhoudergesprekken blijft bestaan. Zij dienen niet alleen alert te blijven op geheimhoudergesprekken van notarissen, artsen en geestelijken, maar ook op gesprekken van advocaten die niet via een geheimhoudernummer zijn gevoerd. Het OM heeft naast nummerherkenning een aantal extra filters ontwikkeld dat ervoor moet zorgen dat geheimhoudergesprekken die niet gevoerd worden via een geheimhoudernummer, toch worden vernietigd.

Werking systeem AIVD/MIVD (lid 1 sub b)

Door de AIVD/MIVD is een systeem van nummerherkenning opgezet om te zorgen dat opgenomen geheimhoudergesprekken binnen een afzienbare termijn automatisch worden vernietigd en terstond om rechtelijke toestemming wordt verzocht indien verwerking van gegevens uit geheimhoudergesprekken noodzakelijk wordt geacht. De AIVD/MIVD ontvangt daartoe dezelfde volledige lijst geheimhoudernummers als de Nationale Politie.

Anders dan in de wettelijke regelingen in het Wetboek van Strafrecht, zijn de AIVD/MIVD bevoegd tot het uitluisteren van geheimhoudergesprekken, indien de cliënt van de advocaat als 'target' is bestempeld door de AIVD/MIVD. Artikel 27 van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 (hierna 'Wiv 2017') bepaalt de daarbij in acht te nemen regels door de AIVD/MIVD. Het artikel ziet op de inzet van een bijzondere bevoegdheid door de AIVD/MIVD jegens een cliënt van een advocaat. Indien de AIVD/MIVD gegevens die betrekking hebben op de vertrouwelijke communicatie van de 'target' met zijn advocaat wil verwerken, is daarvoor

rechtelijke toestemming nodig. In de situatie waarbij de advocaat zelf target is en de AIVD/MIVD bijzondere bevoegdheden jegens de advocaat wenst in te zetten is artikel 30, derde lid, van de Wiv 2017 van toepassing. Daarvoor is voorafgaande rechtelijke toestemming nodig en daarop ziet het systeem van nummerherkenning niet.

Het systeem van nummerherkenning is ter beperking van de bewaartermijn van artikel 27, eerste lid, van de Wiv 2017 en ter verdere verzekering van de naleving van artikel 27, tweede lid, van de Wiv. Het systeem van nummerherkenning, stelt de AIVD/MIVD in staat na te gaan of een telefoongesprek dat wordt getapt van een target van de AIVD/MIVD wordt gevoerd met een advocaat, zodat daarop terstond de benodigde actie kan worden ondernomen. Als een gesprek als zodanig wordt herkend, wordt dit gesprek automatisch gemarkeerd als behorend bij een geheimhouder. Na herkenning wordt terstond, tenzij gegronde redenen rechtvaardigen dat dit niet direct mogelijk is, het gesprek uitgeluisterd ter vaststelling of verdere gegevensverwerking van vertrouwelijke communicatie noodzakelijk is voor het onderzoek van de AIVD/MIVD.

Indien na herkenning gegronde redenen rechtvaardigen dat een gesprek niet terstond kan worden uitgeluisterd, dient dit binnen tien dagen te geschieden. Zodra binnen die termijn geoordeeld wordt dat verdere gegevensverwerking niet noodzakelijk is, wordt de inhoud van het gesprek terstond vernietigd. Na tien dagen wordt de inhoud van het gesprek automatisch vernietigd, ook als geen beoordeling van de inhoud van het gesprek om welke reden dan ook heeft kunnen plaatsvinden. Daarmee is de wettelijke bewaartermijn van een jaar ingekort naar maximaal tien dagen.

Indien wordt geoordeeld dat verdere gegevensverwerking noodzakelijk is voor het onderzoek, zal de AIVD/MIVD onverwijld de rechtbank Den Haag om toestemming verzoeken. Zolang geen toestemming is verleend, vindt geen verdere gegevensverwerking plaats en zal geen verdere kennis worden genomen van het gesprek.

Werking van het systeem van nummerherkenning DJI (lid 1 sub c)

DJI heeft een centraal telefoonsysteem voor de gedetineerden in justitiële inrichtingen. Telefoongesprekken van gedetineerden worden via deze voorziening gevoerd, en worden centraal opgenomen en gedurende de wettelijk toegestane termijn maximaal vier maanden bewaard. In de inrichting waar de betrokken gedetineerde verblijft kunnen gesprekken eventueel real-time worden beluisterd of naderhand worden uitgeluisterd. Op de centrale opslag van opgenomen gesprekken bestaat een uitzondering voor de UN Detention Unit van de penitentiële inrichting Haaglanden, locatie Scheveningen. Gesprekken van gedetineerden vanuit deze Unit worden opgeslagen binnen de desbetreffende inrichting of Unit. Het DJI-nummerherkenningsysteem houdt in dat het opnemen en uitluisteren van telefoongesprekken tussen gedetineerden en advocaten onmogelijk wordt gemaakt. Dit systeem van nummerherkenning is geïnstalleerd in de centrale telefonievoorziening voor gedetineerden. Als een gedetineerde belt, wordt de opname van het gesprek automatisch geblokkeerd als hij belt met een aan DJI doorgegeven nummer van een advocaat. Deze blokkade vindt plaats direct bij aanvang van het gesprek. Medewerkers van een justitiële inrichting kunnen een dergelijk gesprek dan ook niet gelijktijdig beluisteren en/of naderhand uitluisteren. Omdat er geen opname wordt gemaakt, kunnen gesprekken met advocaten ook niet op vordering worden verstrekt aan opsporingsinstanties en inlichtingendiensten. Van de geheimhoudergesprekken worden evenmin verkeersgegevens verstrekt, tenzij sprake is van een vordering zoals bedoeld in art.13.4 lid 1 van de Telecommunicatiewet. In de logbestanden van het systeem blijven datum, tijd en duur van het gesprek beschikbaar, en het

geheimhoudernummer in een enigszins geanonimiseerde vorm, bijvoorbeeld 06xxxxx of 035xxxxx. Aan de hand van de verkeersgegevens kunnen de kosten van een gesprek in rekening worden gebracht bij de gedetineerde.

Het systeem van DJI sluit technisch aan op de wijze waarop de Nederlandse orde van advocaten nummers van advocaten in een bestand verzamelt en verstrekt aan de Nationale Politie in het kader van de nummerherkenning. DJI ontvangt dezelfde volledige lijst geheimhoudernummers als de Nationale Politie.

Verwerken telefoonnummers (Nationale Politie, AIVD/MIVD en DJI)

Ten behoeve van de nummerherkenning dienen advocaten hun beroepsmatig gebruikte telefoon- en faxnummers aan te leveren aan de secretaris van de algemene raad, net zoals advocaten op grond van artikel 8 van de Advocatenwet gegevens aanleveren voor het tableau. Hiervoor is een bestand opgezet van waaruit de nummers afzonderlijk aan de Nationale Politie, de AIVD/MIVD en DJI worden verstrekt. Dit bestand betreft persoonsgegevens, voor zover het telefoon- of faxnummer herleidbaar is tot een natuurlijk persoon. In dit geval gaat het om zakelijke telefoonnummers van advocaten, waaronder algemene kantoonnummers, doorkiesnummers en mobiele nummers. Doorkiesnummers en mobiele nummers zijn meestal herleidbaar tot een bepaald persoon. Dat geldt ook voor kantoonnummers van eenmanskantoren. Sommige telefoonnummers zijn dus direct herleidbaar tot een individu, andere niet. Omdat een combinatie van gegevens de nummers in het bestand herleidbaar maakt tot natuurlijke personen zijn de nummers aan te merken als persoonsgegevens in de zin van artikel 4, aanhef onder 1, van de Algemene verordening gegevensverwerking (hierna: "AVG"). Er is sprake van geheel of gedeeltelijk geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens. De Nederlandse orde van advocaten is de verwerkingsverantwoordelijke, bedoeld in artikel 4, aanhef onder 7, van de AVG, tot het moment van verstrekking van de gegevens aan de Nationale Politie, DJI of de AIVD/MIVD. De secretaris van de algemene raad is de verwerker, bedoeld in artikel 4, aanhef onder 8, van de AVG, van de persoonsgegevens.

Grondslag voor verwerking (Nationale Politie, AIVD/MIVD en DJI)

De gegevensverwerking is noodzakelijk voor de behartiging van een gerechtvaardigd belang van de Nederlandse orde (artikel 6, aanhef en onderdeel f, van de AVG). Dit is het belang om bij te dragen aan de bescherming van de kernwaarde van de vertrouwelijkheid door het af- en uitluisteren van geheimhoudercommunicatie te voorkomen (Nationale Politie/DJI) en de inbreuk op de vertrouwelijkheid te beperken (AIVD/MIVD). Dat draagt tevens bij aan het goed functioneren van de advocatuur als geheel en daarmee aan een goede rechtsbedeling.

Omdat het gaat om de registratie van zakelijke nummers in een beveiligde omgeving maakt de gegevensverwerking een geringe inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de advocaat. Deze inbreuk weegt minder zwaar dan het belang dat de gegevensverwerking dient, namelijk het waarborgen van de vertrouwelijkheid van geheimhoudercommunicatie.

Noodzakelijkheid, subsidiariteit en proportionaliteit (Nationale Politie, DJI en AIVD/MIVD)

Het is in een rechtsstaat van essentieel belang dat cliënten zonder vrees voor openbaarmaking kunnen communiceren met hun advocaat. Die vertrouwelijkheid kan worden belemmerd of beperkt als instanties (zonder rechterlijke machtiging die doorbreking rechtvaardigt) telefoongesprekken kunnen afluisteren of opnames daarvan kunnen verwerken en bewaren. Om die reden is het noodzakelijk dat advocaten hun geheimhoudernummers registeren. Een andere reële mogelijkheid om het af- en uitluisteren van geheimhoudergesprekken te voorkomen

(Nationale Politie, DJI) of te beperken (AIVD/MIVD) is er niet. Een systeem op basis van vrijwilligheid, is eerder bij DJI niet voldoende effectief gebleken.

De gegevensverwerking voldoet niet alleen aan de eis van subsidiariteit, maar ook aan die van de proportionaliteit. Vanwege het te beschermen belang, de vertrouwelijkheid van de communicatie tussen advocaten en hun cliënten in algemene zin, wordt het proportioneel geacht om de nummers van alle advocaten te verstrekken. Alle advocaten doen opgave van de eigen geheimhoudernummers.

De algemene raad stelt in een lagere regeling vast welke telefoon- en faxnummers daarnaast moeten worden opgegeven (artikel 6.10). Daarbij maakt de algemene raad onderscheid naargelang een advocaat de praktijk al dan niet in dienst uitoefent, de vorm van de samenwerking en de personen met wie wordt samengewerkt.

De op te geven nummers zijn noodzakelijkerwijs fijnmazig en gedetailleerd voorgeschreven om zo precies mogelijk aan te sluiten bij de technische mogelijkheden van het systeem en de afspraken met opsporingsinstanties. Alleen op die manier kan het systeem goed functioneren. Overigens blijven er situaties bestaan waarin advocaten gesprekken voeren met hun doorkiesnummer, die toch niet gefilterd worden. Eén van de voorbeelden hiervan is het intern doorverbinden vanaf het algemene nummer. Alle bij nummerherkenning betrokken partijen aanvaarden dat het systeem om dit soort redenen niet 100% waterdicht zal zijn.

Slotoverwegingen proportionaliteit

Aangezien advocaten hun telefoon- en faxnummers moeten opgeven, zal er in de praktijk nagenoeg alleen maar gebeld worden met een van die opgegeven geheimhoudernummers. In het licht daarvan kunnen advocaten verplicht worden om ter waarborging van de vertrouwelijkheid van de communicatie te bellen via de opgegeven geheimhoudernummers. Om reden van proportionaliteit van het voorgestelde systeem is het slechts bij zwaarwegende omstandigheden toegestaan om met een ander nummer te bellen dan een opgegeven geheimhoudernummer.

Overeenkomsten

De met partijen gemaakte afspraken zijn vastgelegd in drie vergelijkbare convenanten. In het convenant met de AIVD/MIVD is aanvullend een toezichthoudende rol door de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten opgenomen om de werking van het systeem geregeld te controleren, zowel wat betreft de techniek als het menselijk handelen.

Onderdeel C (artikel 6.8)

De wijziging van artikel 6.8 vloeit voort uit het voorgestelde artikel 6.7.

Artikel 2

Dit artikel regelt de inwerkingtreding.

Artikel 3

Dit artikel regelt de citeertitel.